

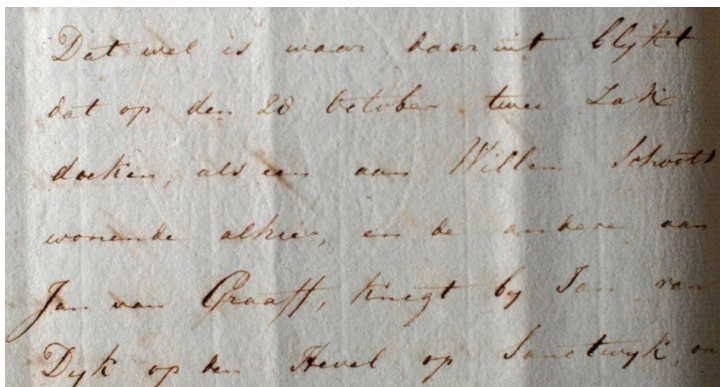
Hoofdstuk 4

De familie en de wet

In het Oud rechterlijk archief Tiel en Zandwijk, rechterlijke zaken, Rechtspraak van criminele zaken, signaat van criminele zaken 1807-1811, vond ik de onderstaande zaken.

Zakdoek gerold van Willem Schoots

Willem Schoots, 28 jaar oud, besloot om op 28 oktober 1808 kermis te gaan vieren met zijn vriend Jan de Graaf. Willems vrouw, Maria Peterse (bijna één jaar jonger dan Willem), zat thuis met twee koters van vijf en zes jaar én was ruim vier maanden in verwachting van kindje nummer drie. Op de kermis aangekomen bleek Abram Krooswijk de zakdoeken van Willem en Jan te hebben gestolen. Dat was gezien door twee personen. Die waarschuwden de lokale politie en de zakkenroller werd opgebracht. Drie maanden later, ik neem aan dat deze Abram deze tijd ook vast heeft gezeten, werd er pas uitspraak gedaan door de rechter. Op zaterdag 31 december 1808. De griffier schreef het volgende:

*Dat wel is waar daar uit blijkt
dat op den 28 oktober twee Zak-
doeken, als een aan Willem Schoots
wonende alhier, en de andere aan
Jan van Graaff, knecht by Jan van
Dijk op den Hevel op Santwijk, on-*

*“Ingekomen en gelezen
remonstrantie van Mr. A.J.
Dijckmeester, Rigter en dijkgraaf
der stad Tiel en Zandwijk, daarbij
met verschuldigde eerbied te
kennen gevende.
Dat op den 28 oktober deze jaars
(1808) alhier door den
onderschout is geappreتيendeerd
(?) geworden en in detentie
gebracht zekere Abram*

Tekst van de rechtbank 28 oktober 1808

Krooswijk, oud 25 jaar, geboortig van Gorinchem en bij paspoort uit 's Lands dienst ontslagen, uit hoofde hij zig aan het stelen van twee zakdoeken te kermis zoude schuldig gemaakt hebben.

Dat remonstrant daarop toen gedetineerd, geëxamineerd en landschappen (?) dien aangaande gevonden heeft dog, dat remonstrant geen voldoende bewijs gevonden heeft om tegen hem te procederen.

Dat wel is waar daar uit blijkt dat op den 28 oktober twee zakdoeken, als een aan Willem Schoots, wonende alhier en de Andre aan Jan van Graaff, knecht bij Jan van Dijk op den Hevel op Santwijk ontrold zijn.

Dat het ook waar is dat zekere Hermanus Wilkes getuigd, gezien te hebben dat de gedetineerde die zakdoeken ontrold zoude hebben alsmede dat een andere persoon Willem de Krieger getuigt gezien te hebben dat den gedetineerde bij het opbrengen naar het stadhuis, eene zakdoek, welke naderhand gebleken te zijn van J. de Graaff, zoude hebben laten vallen en dat hij die opgeraapt had.

En eindelijk dat eene Hendrik van Eek zoude gezien hebben dat hij dien avond een zakdoek aan de hand slingerde en daarmede naar en van iemand toe kwam.

Doch dat daar en tegen de gedetineerde zulks ten hoogste ontkent en alle die personen maar singuliere minderjarige getuigen zouden zijn.

Dat het ook al waar is dat voornoemd persoon een laverend (?) en Vagabonderend leven lijdt, en ook al uit 's Lands dienst is gedeserteerd, doch dat zulks ook niet voldoende is te

meer daar men in zijn woonplaats Gorinchem .... Van zijn leven .... Heeft als blijkt uit is tot Lingesloten (?)

Waarom dan Remonstrant verzoekt dat voornoemde gedetineerde bij gebrek aan voldoende bewijs onder handtasting (?) van zich .....confesti et convictie uit zijn detentie mag worden ontslagen.

Heeft het gerecht goedgevonden de Heere Rigter verzoek accorde en de gedetineerde A. Krooswijk bij gebrek aan genoegzaam bewijs van handtasting van zig ...totief quohier (?) requisiteit te sisterensub (?) daarvan confessie et convictie uit zijne detentie te ontslaan.

Waarop de gedetineerde A. Krooswijk in judicio verschenen zijn de aan de heere Rigter heeft aangenomen en belooft zig .....(?)

Zaterdag den 31 december 1808 “

Thomas Velders opgepakt wegens dronkenschap

Johanna Wielders-Velders vertelde dat haar vader een broer Thomas had. Die dronk soms iets teveel. Nou, dat klopt waarschijnlijk, want op 12 juni 1894 werd hij opgepakt wegens openbare dronkenschap. Thomas, 32 jaar en op dat moment al vader van twee kinderen, kreeg de keuze: of fl. 0,50 betalen of één dag hechtenis. De geschriften vertellen niet waarvoor hij gekozen heeft. Het was trouwens de eerste keer dat hij werd opgepakt en veroordeeld. Vandaar dat hij zo'n lage straf kreeg.

In september 2012 heb ik in Arnhem de zogenaamde Rol van Strafzaken door mogen kijken. Het Kantongerecht in Tiel heeft uitspraken gedaan vanaf 1830. Tussen 1830 en 1935. De jaren na 1935 zijn niet openbaar. Vóór 1893 kon ik niets vinden. Totdat ik het laatste boek opensloeg. Die begon in september 1893 en liep door tot 19 december 1910. Ik was op zoek naar strafzaken van de familie Velders, maar kwam gelukkig nagenoeg alleen deze Thomas tegen. Maar de Schootsen daarentegen.....

Op 17 mei 1847 diende er voor de kantonrechter van Tiel een zaak tussen Peter Maasbach en Johannes Triesscheijn. Deze Johannes Triesscheijn was een broer van Willem Triesscheijn, de broer van de opa van mijn oma Velders. Ja, bent u er nog? Johannes was slager en huurde waarschijnlijk een pand van Peter Maasbach. Ik heb nog niet kunnen ontdekken of deze Peter Maasbach ook familie is. Vast wel.

Peter Maasbach was koopman en eiste ontbinding van de huur en uitzetting. Beide personen, eiser Maasbach en gedaagde Triesscheijn, verschenen op 24 mei nogmaals in persoon voor de rechter. Op 31 mei deed de rechter uitspraak: *“bij vonnis den eisch toegewezen.”* Johannes mocht dus andere ruimte zoeken. Uit de stukken blijkt niet of hij deze ruimte huurde voor zijn slagerij of om in te wonen.

Op 16 februari 1853 kom ik voor het eerst een Velders tegen. Jurrien Christiaan Velders, jawel, de kastelein van de Groote Sociëteit, is deze keer eiser. Dirk de Kruijff was gedaagde. Jurrien eiste van de rechter ontbinding van huur en ontruiming, Op 16 februari 1853 werd de zaak behandeld en zijn beiden in persoon verschenen. Op 23 februari klonk de rechter zijn uitspraak: *“bij vonnis den eisch toegewezen.”*

Op 28 juli 1886 vond een rechtszaak tussen C.H. de Haas (eiser) en P. van Ewijk (gedaagde) plaats. Van Ewijk was fl. 18,20 schuldig en had niet betaald. Op 11 augustus deed de rechter uitspraak: *“het bedrag van fl. 18,20 wordt toegewezen.”* Peter van Ewijk moest betalen.

Op 5 oktober 1887 komen we een nagenoeg identieke situatie tegen. Deze C.H. de Haas wilde geld van J. Schoots. Deze keer werd de vordering niet toegewezen.

Strafzaken

Leuker wordt het als ik de Rol van Strafzaken verder bekijk. Hij loopt, zoals eerder geschreven, van september 1893 tot december 1910. Ik kom het volgende tegen:

Datum zitting	Naam verdachte	Tenlastelegging	Straf
14 november 1893	Willem Schoots	Dronkenschap	fl. 5,00 of 3 dagen
28 november 1893	Johannes Laheij	Dronkenschap	fl. 3,00 of 2 dagen
13 februari 1894	Gerrit van Ewijk	Jachtovertreding	fl. 3,00 of 2 dagen
13 februari 1894	Joh. Jac. Schoots	Art 424 strafrecht*	fl. 1,00 of 1 dag
13 februari 1894	Mathijs Schoots	Dronkenschap	fl. 0,50 of 1 dag
27 februari 1894	Johannes Schoots	Dronkenschap	fl. 5,00 of 3 dagen
27 februari 1894	Frederik Schefferlie	Dronkenschap	14 dagen (6 ^e herhaling)
13 maart 1894	Johannes Schoots	Dronkenschap	fl. 5,00 of 3 dagen
21 maart 1894	Gerrit Jan van Ewijk	Dronkenschap	fl. 3,00 of 3 dagen
24 april 1894	Willem Schoots	Dronkenschap	fl. 3,00 of 3 dagen
24 april 1894	Frederik Schefferlie	Dronkenschap	12 dagen
8 mei 1894	Jacobus Schefferlie	Dronkenschap	fl. 3,00 of 3 dagen
21 mei 1894	Hendrik W. Schoots	Dronkenschap	fl. 1,00 of 1 dag
12 juni 1894	Jan Dirk van Ewijk	Straatschenderij	Vrijgesproken!
12 juni 1894	Thomas Velders	Dronkenschap	fl. 0,50 of 1 dag
26 juni 1894	Johannes P. Schoots	Dronkenschap	fl. 1,00 of 1 dag
26 juni 1894	Willem Schoots	Dronkenschap	4 dagen
21 juli 1894	Jacob Heijmans	Dronkenschap	14 dagen
14 augustus 1894	Willem Schoots	Dronkenschap	fl. 1,00 of 1 dag
14 augustus 1894	Marinus Schoots	Dronkenschap	fl. 1,00 of 1 dag
14 augustus 1894	Joh. Jac. Schoots	Dronkenschap	fl. 1,00 of 1 dag
2 oktober 1894	Johannes Schoots	Dronkenschap	2 dagen
15 oktober 1894	Jacob Heijmans	Dronkenschap	7 dagen + 1 jaar RW!
6 november 1894	Jan van Ewijk	Dronkenschap	fl. 1,00 of 1 dag
24 november 1894	Jan Dirk van Ewijk	Dronkenschap	fl. 1,00 of 1 dag
27 november 1894	Joh. Petrus Schoots	Dronkenschap	fl. 1,00 of 1 dag
11 december 1894	Joh. Petrus Schoots	Politieverordening	Ontslagen!
30 april 1895	Johannes J. Schoots	Lopen over spoorweg	Vrijgesproken
30 april 1895	Gijsbertus van Asch	Art. 431 Strafwet	fl. 3,00 of 3 dagen
11 juni 1895	Wilhelmus A Schoots	Straatschending	fl. 1,00 of 1 dag
1 juli 1895	Frederik Schefferlie	Dronkenschap	14 dagen
4 juli 1895	H.F. Triesscheijn	Politie verordening	fl. 0,50 of 1 dag
17 juli 1895	Cornelis Hijmans	Dronkenschap	7 dagen + 1 jaar RW!
26 augustus 1895	Frederik Schefferlie	Dronkenschap	fl. 5,00 of 2 dagen
23 september 1895	Frederik Schefferlie	Dronkenschap	fl. 15,00 of 3 dagen
23 september 1895	Willem Schoots	Politie verordening	fl. 1,00 of 1 dag
12 november 1895	Dirk Schefferlie	Politie verordening	fl. 0,50 of 1 dag
9 december 1895	Antonius Schoots	Dronkenschap	fl. 1,00 of 1 dag
16 juni 1895	Willem Schoots	Dronkenschap	fl. 1,00 of 1 dag
30 juni 1896	Joannes S. Laheij	Dronkenschap	fl. 1,00 of 1 dag
15 september 1896	Johannes Schoots	Dronkenschap	fl. 3,00 of 2 dagen
15 september 1896	Willem Schoots	Dronkenschap	fl. 3,00 of 2 dagen
29 september 1896	Johannes J. Schoots	Art. 431 Strafrecht	fl. 1,00 of 1 dag

Op 15 oktober 1894 werd Jacob Heijmans voor de vierde keer opgepakt. Samen met zijn eerdere veroordelingen (die hier niet staan vermeld) komt dit uit op een veroordeling van 7 dagen gevangenisstraf en 1 jaar naar de Rijkswerkinrichting. Veenhuizen, dus.

Let op 14 augustus 1894: de familie Schoots had waarschijnlijk een feestje en drie broers werden tegelijk opgepakt. Voor drie verschillende feiten. Maar voor alle drie was het de eerste keer: dus een lichte boete. Overtredingen van de politieverordening kunnen van alles zijn. Waarschijnlijk heeft het elke keer wel te maken met de openbare orde: zich niet gedragen zoals het hoort.

30 april 1894 Johannes J. Schoots: lopen over een spoorweg. En dan vrijgesproken worden. Die man werd door de politie opgepakt, omdat hij over een spoorweg liep. Wat voor verhaal zou hij hebben gehouden zodat de rechter hem uiteindelijk heeft vrijgesproken? Verhalen verzinnen zat waarschijnlijk al vroeg in de familie.

Artikel 424 Wetboek van Strafrecht

“1. Hij die op of aan de openbare weg of op enige voor het publiek toegankelijke plaats tegen personen of goederen enige baldadigheid pleegt waardoor gevaar of nadeel kan worden teweeggebracht, wordt, als schuldig aan straatschenderij, gestraft met geldboete van de eerste categorie.

2. Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen jaar is verlopen sedert een vroegere veroordeling van de schuldige wegens gelijke overtreding onherroepelijk is geworden, kan hechtenis van ten hoogste 3 dagen of geldboete van de eerste categorie worden opgelegd.”

Artikel 431 Wetboek van Strafrecht

“Met geldboete van de eerste categorie wordt gestraft hij die rumoer of burengerucht verwekt waardoor de nachtrust kan worden verstoord.”

Johanna Cornelia Gerdina Velders

Stationsstraat (Tiel in oude ansichten)

Op de foto hierboven zien we de Stationsstraat rond 1904. Deze foto staat in het alleraardigste boekje 'Tiel in oude ansichten' dat in de jaren '80 van de vorige eeuw is uitgegeven.

We zien hier mogelijk het handschrift van een ver familielid. Johanna Cornelia Gerdina Velders, geboren te Tiel op 22 juli 1885, heeft deze kaart verzonden in 1904. Naar wie? Ik heb helaas geen idee, want ik heb de achterkant van deze kaart nooit mogen bewonderen. Mogelijk naar een vriendje van haar? Goed mogelijk, want zij was op dat moment 19 jaar oud. Naar de man met wie ze later trouwde? Waarschijnlijk niet, want ze trouwde pas toen ze 32 jaar oud was met Johan Philip Reuser. Waarom een kaart van de Stationsstraat? Ik heb geen idee. Staat ze er zelf mogelijk op? Dat zou zomaar kunnen.

De toekomst zal het mogelijk leren, maar ik vond het gewoon leuk om deze foto hier te plaatsen. Ik heb geprobeerd om eventuele rechten van deze foto te achterhalen via de uitgeverij Campagne, maar dat is niet gelukt.